

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO
NR. IX-1007 17 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projektą rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – GPM įstatymo projektas) pagrindinis tikslas – įtvirtinti neapmokestinamą kelionės į darbą / iš darbo apmokėjimą, nepaisant to, koku būdu darbdavys organizuoja / apmoka kelionės išlaidas. Papildomai, jei darbdavys renkasi skatinti darbą iš namų, vietoje kelionės į darbą, siūloma neapmokestinti darbo vietos namuose įsirengimo. Atsižvelgiant į tai, kad dirbant darbo vietoje gali padidėti ir darbuotojų išlaidos maistui (pavyzdžiui, perkant maistą viešojo maitinimo įstaigoje, o ne valgant namuose), taip pat siūloma neapmokestinti maitinimo paslaugų.

Visais šiais atvejais GPM įstatymo projekte numatoma maksimali neapmokestinama pajamų suma, atsižvelgiant į darbuotojo darbo užmokestį, ir maksimalios sumos lubos. Tokie apribojimai nustatyti, siekiant išvengti piktnaudžiavimo, jei darbdavys dalį atlyginimo bandytų pakeisti kitokios formos naudomis.

Maksimalios neapmokestinamos lubos skirtingoms pajamų natūra rūšims nustatomos siekiant atsižvelgti į skirtingus verslo sektorius bei jų darbuotojų poreikius, sudaryti pajamų natūra, kurioms būtų skiriama bendra neapmokestinama suma (toliau – krepšelis) sąrašą. Tai leidžia atsižvelgti į įvairių sektorių ir darbuotojų poreikius, bet išvengti daugelio skirtingų lengvatų, kurios būtų reikalingos, jei būtų bandoma kompensuoti ar skatinti šiuos darbuotojų išlaidų kompensavimo mechanizmus kitais būdais. Neapmokestinamojo krepšelio sukūrimas leistų atliepti įvairius poreikius, minimizuojant našą valstybės biudžetui ir suteikti galimybę verslui pasirinkti, kokios papildomos naudos (pajamos natūra) atneštų didžiausią pridėtinę vertę jų darbuotojams.

GPM įstatymo projektą paskatino ir pasikeitęs Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) apibendrintas paaiškinimas (komentaras) dėl pajamų natūra. Važinėjimas darbdaviui priklausančiu automobiliu iš darbo į namus / iš namų į darbą pradėtas vertinti kaip automobilio naudojimas asmeniniais tikslais, taigi laikomas pajamomis natūra. Atkreiptinas dėmesys, kad kelionė į darbą apskritai yra darbuotojo patirtos išlaidos – tiek sugaištas laikas, tiek kuras ar viešojo transporto bilietų kaštai. Kuo toliau darbuotojo gyvenamoji vieta nuo darbo vietos, tuo didesnės darbuotojo išlaidos. Neapmokestinamos kelionės išlaidos, darbo vietos namuose įrengimas, padėtų užtikrinti darbo vietos pasiekiamumą, o tuo pačiu darbo rinkos konkurencingumą, suteiktų papildomas galimybes, trūkstant specialistų (pavyzdžiui, švietimo sektoriuje) pritraukti kituose miestuose/gyvenvietėse gyvenančius darbuotojus, kompensuojant jiems kelionės išlaidas.

Be to, viešojoje erdvėje ne kartą buvo atkreiptas dėmesys, kad susižeidus ar patyrus avariją kelionėje į darbą / iš darbo atsakomybė tenka darbdaviui, tačiau tuo pačiu darbdavys net negali apmokėti darbuotojo kelionės automobiliu – tai šiuo metu traktuojama darbuotojo pajamomis natūra. GPM įstatymo projektas taiso ir šiuos loginius nenuoseklumus tarp skirtingų įstatymų ir priežiūros institucijų.

Atkreiptinas dėmesys, kad VMI siekia riboti asmeninių automobilių naudojimą, išvengiant mokesčių, kai jie apsimestinais perkami įmonės vardu ir deklaruojami lyg naudojami komerciniais tikslais. Tai sveikintina iniciatyva, ypač prabangių automobilių atžvilgiu. Kadangi kelionės išlaidoms (ir, apskritai, visam krepšeliui) yra numatomos metinės lubos (1 VDU), šis projektas niekaip nesutrukdytų imtis priemonių užkirsti kelią tokiam apsimestiniam asmeninių automobilių įsigijimui įmonių vardu, o kaip tik nukreiptų VMI pastangas į pačius brangiausius automobilius, kai išvengiamos didžiausios mokesčių sumos ir kur prasmingiausia skirti VMI kompetencijas ir laiką.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatorius ir rengėjas – Seimo narys Kasparas Adomaitis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu įstatymuose nėra įtvirtinto pajamų natūra, kurioms būtų skiriama bendra neapmokestinama suma (krepšelis), sąrašo.

Geležinkelio ar kelių viešojo transporto bilietų kelionei į darbą / iš darbo apmokėjimas (visiškas ar dalinis) šiuo metu nėra apmokestinamas. Automobilio parkavimo, kelionės į darbą/ iš darbo automobiliu, įskaitant transporto priemonių įsigijimą, nuomą ir dalijimosi paslaugas apmokėjimas šiuo metu yra apmokestinami.

Išlaidų, patirtų įsirengiant darbo vietą namuose, apmokėjimas šiuo metu nėra išskiriamas prie pajamų natūra. Tai būtų naujas neapmokestinamasis objektas pajamoms natūra.

Maitinimo paslaugų apmokėjimas šiuo metu apmokestinamas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

GPM įstatymo projektu numatoma dar viena, nauja neapmokestinamųjų pajamų kategorija – darbuotojo patirtų išlaidų už geležinkelio ar kelių viešojo transporto bilietus, skirtus darbuotojui atvykti į darbo vietą ir parvykti iš jos, automobilio parkavimą, kelionės į darbą ir iš jo išlaidas, įskaitant transporto priemonių įsigijimą, nuomą ir dalijimosi paslaugas, darbo vietos įrengimą darbuotojo gyvenamojoje vietoje, maistą, apmokėjimas (pilnas arba dalinis). Neapmokestinama suma negali viršyti 5 proc. per mokestinį laikotarpį apskaičiuoto darbuotojo darbo užmokesčio ir negali būti didesnė nei 1 VDU dydžio suma.

Priėmus GPM įstatymo projektą būtų užtikrinamas aiškesnis pajamų natūra reglamentavimas, didesnė dalis darbdavių turėtų galimybę padengti savo darbuotojų išlaidas kelionei į darbą \ iš darbo, išlaidas, patirtas įsirengiant darbo vietą namuose ar perkant maistą, dėl jų neapmokestinimo. Taip pat, įvedus neapmokestinamos sumos lubas, užkardomas kelias apsimestiniam asmeninių automobilių įsigijimui įmonių vardu, siekiant išvengti mokesčių.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru

dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo įgyvendinimas neturės pasekmių verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Įstatymą inkorporuojant į teisinę sistemą, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymas reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Įstatymui įgyvendinti nereikės priimti įgyvendinamųjų teisės aktų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Dėl priimto projekto, biudžetas negautų dalies gyventojų pajamų mokesčio, tačiau tiksli suma nėra žinoma. VMI skelbiamais duomenimis, 2022 m. deklaruota bendra pajamų natūra suma buvo 130 mln. eurų, o išskaičiuota gyventojų pajamų mokesčio suma – 10,2 mln. eurų. Tačiau reikšmingą pajamų natūra dalį sudaro verslo kelionės bei prabangių automobilių įsigijimas. Tad tikėtina, kad priėmus GPM įstatymo projektą biudžeto praradimai nebūtų reikšmingi, be to siūlomas reglamentavimas galimai paskatintų skaidresnį pajamų natūra deklaravimą, sumažėtų piktnaudžiavimo atvejų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Rengiant Įstatymo projektą negauta specialistų vertinimų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „GPM“, „gyventojų pajamų mokestis“, „neapmokestinamosios pajamos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.